

ה-NEA במציאות משה, פרק חמאתאפיין בעומס יתר של פרטיו ויכילות, למשל תיאור פיטורי של איש ה-NEA משגירות ארצות הברית בחרטום (שם: 228–227). מוקם של פרטיהם אלה אינם בעבודת מחקר, גם אם איןנה אקדמית. תיאורים מעין אלה פוגעים באמינותו של הספר, שכן, מתעורר הרושם שkaplan נסחף, בהתקבוחו העיתונאית, אחרי פרטיהם סנסציוניים. ואילו בפרקדים העוסקים במערכת היחסים של אנשי שגרירות ארצות הברית בبغداد עם המשטר בעיראק מתגלת מגערותיו של מחקר היסטורי לא אקדמי, "עובדת היסטורית לא טהורה", כדברי kaplan במאמר (שם: 225). אך, בראשית הדין בסוגיה זו מביא kaplan תיאוריה מהותנית אשר בא להסביר מדריך נהירה עיראק "פרימיטיבית" מקרנות דנא ועל ימינו-אננו. על פי תיאוריה זו, הלקואה מספרו של ז'אן רואל עיראק הקדומה, ¹ תנאי האקלים הקשים השוררים באור, אי הווידאות עקב בעיות ההשקייה וריזוקה של עיראק מנתבי המסתור המרכזיים, הובילו "פסימיוז פונדמנטלי" (שם: 247) שהוביל לקפואן בכל תחומי החיים. מיותר לציין כי חוקר הפעול באקדמיה לא היה מעוני להעלות חומר תיאוריה כזו על הכתב. יתרה מזאת, דומה כי תיאוריה זו מיזתרת לחוטין גם לדין בסוגיה הנידונה.

בכל האמור לעיל אין כדי להפיח מתחמותו של ספר זה, שבאה לידי ביטוי בעיקר בהתפקיד אחר תהליך התבגשותן של שתי הקבוצות העיקריות שהרכיבו את ה-NEA: ראשוני הערביםיסטים במוסד זה, ובניהם של מיסיונרים אמריקאים שפעלו בארץ ערבים, וערביםיסטים בני הדור השני, שלמדו את השפה הערבית באוניברסיטה האמריקאית בבירות אצל מורים ערבים, רובם פלסטינים. והתקנות זו מסייעת להבין את הקשר הבלתי אמצעי שנרכם בין הערביםיסטים האמריקאים לבין תושבי הארץ ואת השפעתו על גיבוש תודעתם של אנשי ה-NEA, תודעה שעצבה את מדיניות החוץ של ארצות הברית במשך שנים רבות.

עמי אלעד-בוסקילה (עורך), בית לחוף נהר, סיפורים מצריים משנות השבעים והשמונים; תרגום מערבית: רביב אנין, אהוד הורביז'יץ' ויצחק שניובוים; הוצאת ידיעותẠתרוןות וספרייה חמד, 1996, 157 עמודים

הוא החל לחוש דיcano עמוס שלא עלה בידו להגיד את סיבותו – אולי הנסעה מהבitch לאעכודה... אך זה הנסיעה היזומית שלו וזה השnis... הוא פתח את תיק הדואר. המלים נתערכבו לו זו בזו והוא לא קרא דבר. ומה'מה נותר כך עצוב ולא המשיך בעבודתו, עד שנזכר בילדה מהמבנה שחלפה לידיו, ואנו נוגה קדרותו ואות מקומת תפס חין רחוב, שהחל להיעלם במהירות, כאשר כס והלך אל השדרות הגздותים למשרו. הוא התבונן בפניו במראה, ונתקני עצבות גדולות: עס השנים הנוקפות נתגנוו הקטנים, והוא לא נשא אישת ולא חולץ בניס ובנות. אילו המתן בעירותו, הו ילידו בני חמיש-עשרה... אילו השכל לחתון מייד עם רכישת הדירה המרווחת, היהה לו עכשויל ילדה בגילה של הילדה במוגנית, והיה מאושר עמה בכל בוקר ובכל ערב, שמה לחוכיה, משחק אותה ומשתעשע עמה, וועל על ארבעותיו למגענה כדי שתרכיב עליו, קוגה לה את כל מה שתאהווה נפשה, מעניק לה חי שפע שנמנעו ממנו בילדותו... מגיד טובי, "תומי הקוף" (שם: 94).

בשנות השישים והשבעים חלו תמורהות בספרות המצרית החדשה; בוגיון לפניו המצריות עד שנות השבעים, שתיאורה את החברה המצרית מכלול מונגוליטי, בולשת היום הנטיה לכתיבת ממציאות המתארת את עמידתו של הפרט הבודד, על בעיותיו הקומיות, אל מול השינויים המתחוללים בחברה המצרית, וקיימת מגמה ברורה של התמקדות באירועים יומיומיים ופרטניים ובדרך שבה מתחפש האדם המצרי את דרכו בחברה. בהתאם לכך, העיסוק בדמותו שטריאוטיפית מתחלף בעיסוק בדמותות מציאותיות ומוגונות יותר, הלוקחות מרכיבים שונים בחברה המצרית, מתוך יריעה שאין מודל אחד יכול ליאץ חברה שלמה ומורכבת. מגמה זו היא אפוא עדות להדרית התפיסה הליברלית בדבר מקומו של הפרט בחברה ובונגע למשמעות של האינדיבידואלים כערך.

ויקי הינה

בקובץ בית לחוף נהר, שנערך בידי עמי אלעד-בוסקילה, ראש החוג לשפה הערבית ערבית במכלאת בית ברל, נחשפים לפניו סיפוריים מצריים מושכים בכך ומגנו, המתארים במצרים (למעט סיפורו של אברاهים עבר אל-מגיד, "שני זרים") ומייצגים קבוצות התרבותיות בחברה העירונית והכפרית; והציג על השונה משקף את הרקעים השונים של מהכרי הספרדים, הכותבים בטכניות שונות ובגנוגות מגוונות. תשעתה עשר הספרים בקובץ הם ספרות ריאלייטיים המתארים אורחות חיים, הלק ורות והוו, במטרה "לייבג' מציאות". היוצרים שוקדים להרגיש את הקשר בין המספר לביו המזיאות, וכן הדמויות והARIOוטים אינם תמיד פרי המזאה. כתבה ריאלייטית זו משקפת את רצון ליצאת נגד "קשר השתקה" המסתיר את המתרחש למצרים במישור הפוליטי ובמשמעות חברתי-עמי. את המפרטים החברתיים והפוליטיים, ואת הביקורת על סוגיות וtoplעות שיש לע考ר מושרש בחברה המצרית, נראה, על פיו להעביר במשמעותן. כך למשל מתואר מילת הבנות בספר "מי היה האיש?" Mata אליפה ריפעת: "חשתי ביד האכזרית המשמשת, וראיתי את ברק הסכין, לאחר שיצקע עליו אל כהול, והתאגה הדלקה אותה ניגבה אותו בפיסת צמר-גפן גקייה. ריאיתי אותו קרב אליו וצחהתי... צחהתי יצירתי נשמעה ביבבת ארנב שאות. צחהתי עוד, כאשר עבר הסכין הלהט על גופי, וחתק בבשווי" (שם: 100). אפשר לפרש מובאה זו, כמו גם קטיעות רבים אחרים בספרדים, כבעין ביטוי לשלהות ולמהוויזות לגעת במחות הדברים, להעביר מסרים ולהסביר את השומת ליבו של מי שאנו רואה את הדברים או אף מצדים.

לקט ספרורים זה פותח מחד גיסא לפני הקורא צוהר לעולם חוויתי עשיר ברישות, בצלבם ובקולות – לא פעם ניתן לחוש ברוח תבשילים הנמכרים ברכובות, לשמעו נהגי מוניות מגדיפים אחד את השני – ומאידך גיסא, הוא תושף היבטים חברתיים, לבטים, חששות ומצוקות: "עודע לי מחלימה שהחמצנות נפסקו לתקופת מסויימת והאנשים לא יודעים אם המלחמה תחוור או לא. ריאיתי את אמא ואומרת: 'אתה צרי' להתחנן' ואומרתי בזעקה: 'או אמא, אויך שלוי, לו הייתם חולכים ממני בתקופה אחרת ואני חיתני נשאר, הייתי יודע כייד לבבות איכטס ולחהפיין את אבלי בעולם כולל ולשתף את כל בני-האדם בכבי ובקנה' (גמאלא אל-ר'יטאני, "אדמה"... אדרמה" [שם: 122]). לרוב הספרים משופת אוירית תוהגה, ובכלום חווורים מוטיבים של עצב, תחושת חוסר סיפוק ואף התחזקה, והתמודדות עם בעיות, מכובדים, משברים וקשיים. ביחס בולט מוטיב התחבשות בעיות שמצויב הנורל, מיל תיאורים של חום המכלה כל סימן חיים, של ציפויות ושל עוני מייסר לצד עשור מופלג, של אי סדר ברחובות הצרים והמנחים. שורת ספרורים דוקא אוירה של שלות נפש, סוכנות, אמונה באלה וגולם על-טבעי שיביא סדר: "זמבאניס מפרקם אלה שבום התנסו כדי להגיע אל סדר האסון ופער הזרה; הם פנו אל מגים וידעו נטירות באזורי הסמכושים

רשיונות ביקורת: בית לחוף נהר

ושחוטו להם כבשים ותרנגולים הודו; הם עמדו בסבל בליעת קמיעות או לעיטם ובסבל הקפיצה מעל בורות עגולים רוחשים להבות אש רועים קטרות ומלאים בונבות עכברים ורגלי וואלים" (מזהם מוסטגאב, "הקורבן" [שם: 27]).

בדידות ותחושת ורות של פרט החי בתורה הנמצאת בתהליכי שינוי ומודרניזציה שלולות מן הספרים "שני זרים" של אבראהים עבר אל-מגיד, "חישוף אחר גודיס" של טהר תפיק ו"בית לתוך נהר" של גיאר א-נבי אל-חלו. בעיות תבריות העומדות במרכזו סדר היום החברתי למצרים, למורות הנטיות להדיחין, באות לדי ביטוי בעיסוקו הרב במקומה של האשא בספרדים "מי היה האיש?" של אליפה ריפעת, שנוצר לעיל, ו"הפשע הנורא" של נוואל א-סעדואי, רופאה, סופרת ולחמת פמיניסטית, היוצאת נגד תפיסות המעריות במרבען את כבוזו של הגבר ונגד ההיררכיה שבראשה הוא עמד.

הספרים נכתבו במקורות בשפה העברית הספרותית, וכך בלהג המצרי. אף על פי שתורגום עלול לפגום, כיוון, באיכות המקורית של היצירה (בוודאי כאשר מדובר בלहג המצרי העממי, שהוא עשיר ועו ביטוי), הרי שבמקורה זה יש לשבח את המתרגמים על שהצליחו להביא לפניו יצירות מתרגםות שלא ייבדו מסקמן המצרי. תרגום לעברית מרוחיב את קהל היעד של יצירות ספרותיות אלה ומציג אותן לפני קוראים ישראלים, שלא פעם וחוטאים בתפישות סטריאוטיפיות בוטות ביחס לתרבות העברית, אם היא בכלל קיימות לדידם. הקובץ, המציג טווח רחב ומגוון של כתובים ונוסאי כתיבה, מאפשר לקורא הישראלי להכיר טיפה בים היצירה הספרותית המצרים המודרנית.

ויקי הינה